

Nr 35.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1940 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående borttagande av straffbestämmelsen för befordran med lastautomobil av last, vars vikt överstiger den för automobilen fastställda maximilasten.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 200, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Mannerskantz* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast ånyo taga under omprövning frågan om borttagande av bestämmelserna i 41 § tredje stycket vägtrafikstadgan i vad avser straff för befordran med lastautomobil av last, vars vikt överstiger den för automobilen fastställda maximilasten.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Vid 1939/40 års *urtima riksdag* anhöll Kungl. Maj:t i en proposition, nr 28, om riksdagens yttrande rörande ett förslag till förordning med vissa särskilda föreskrifter rörande tillämpningen av motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936 (nr 561) m. m., innefattande bland annat att 41 § tredje stycket vägtrafikstadgan den 23 oktober 1936 (nr 562) i vad avsåge straff för befordran med lastautomobil av last, vars vikt överstege den för automobilen fastställda maximilasten, tills vidare icke skulle tillämpas.

Föredragande departementschefen, statsrådet Strindlund, anförde till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet bland annat följande:

Genom kungörelsen den 1 september 1939 (nr 588) om inskränkning i rätten att framföra vissa fordon ävensom i försäljningen av bensin och lättbentyl för drivande av samma fordon samt kungörelsen den 6 september 1939 (nr 627) om inskränkning i rätten att framföra lastautomobil eller traktor ävensom i försäljningen av flytande bränsle för drivande av sådant fordon har användningen av motorfordon i avsevärd omfattning förbjudits.

I syfte att i viss mån minska de olägenheter, som bestämmelserna i nämnda kungörelser medföra, synas smärre jämkningar och ändringar i vissa författningar böra vidtagas.

I 41 § 3 stycket vägtrafikstadgan den 23 oktober 1936 (nr 562) föreskrives, att där med lastautomobil befordras last, vars vikt överstiger den för automobilen fastställda maximilasten, den felande skall straffas med dagsböter. Då en viss säkerhetsmarginal i fråga om en automobils lastkapacitet i allmänhet

torde föreligga, kan även detta stadgande, som betingas av trafiksäkerhetssynpunkter, motverka ett effektivt utnyttjande av motorbränslet. Från denna synpunkt synes det i nuvarande läge därför påkallat, att stadgandet tills vidare i avvaktan på inträdandet av normala förhållanden sättes ur kraft. Genom denna åtgärd avses naturligen icke att helt bortse från trafiksäkerhetssynpunkter. Förare av lastautomobil är givetvis fortfarande skyldig att även med avseende å transporterad last jämlikt 2 § vägtrafikstadgan iakttaga all den omsorg och varsamhet, som till förekommande av olycksfall betingas av omständigheterna. Där så ej sker, kan straff ådömas jämlikt 38 § nämnda stadga. Vidare må framhållas, att den numera starkt minskade trafiken kan antagas komma att i viss mån reducera trafikriskerna.

I samband med nu berörda fråga vill jag erinra om att vederbörande myndigheter, som meddela tillstånd till yrkesmässig trafik med lastautomobil, bland villkoren för godkännande av fordon i dylik trafik stundom intagit bestämmelser, som inskränka möjligheten att utnyttja fordonens maximilastförmåga. Då dylika inskränkningar, vilka äro tillkomna för att undvika olämplig konkurrens mellan olika trafikföretag, under nuvarande förhållanden icke äro motiverade, torde Kungl. Maj:t i cirkulärskrivelse till nämnda myndigheter böra anmoda dem att i fråga om fordon, vilka på grund av särskilt tillstånd för närvarande få brukas och i fråga om vilka inskränkningar av förut angivet slag må gälla, meddela beslut, att inskränkningarna tills vidare icke skola äga giltighet.

Dävarande statsrådet *Forsslund* var av skiljaktig mening i det hänseende, varom nu är fråga, och anförde:

En automobils maximilast fastställes i regel i överensstämmelse med uppgifter angående fordonets bärkraft, vilka lämnats av tillverkaren. Även om därvid en viss säkerhetsmarginal i fråga om lastkapaciteten i allmänhet torde förefinnas, synes dock minskad tillgång å drivmedel enligt min mening icke motivera ett fullständigt upphävande av den av trafiksäkerhetssynpunkter betingade bestämmelsen rörande förbud att befordra större last än fastställd maximilast. Med hänsyn härtill kan jag icke tillstyrka ett stadgande av innehåll att 41 § tredje stycket vägtrafikstadgan den 23 oktober 1936 (nr 562) icke skall tillämpas, i vad däri stadgas straff för befordran med lastautomobil av last, vars vikt överstiger den för automobilen fastställda maximilasten.

I övrigt är jag ense med föredragande departementschefen.

Statsrådets övriga ledamöter biträdde föredragande departementschefens hemställan.

I anledning av propositionen väcktes två motioner, nämligen motionen i första kammaren nr 4 av herrar Robert Berg och Jacob Hansson samt motionen i andra kammaren nr 8 av herrar Lindberg i Stockholm och Nilsson i Göteborg.

I motionerna, som voro likalydande, hemställdes, att »riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 28 i den del, som avser ett upphävande av bestämmelserna i 41:sta § tredje stycket vägtrafikstadgan av den 23 oktober 1936 (nr 562)».

Andra särskilda utskottet, till vars behandling propositionen och motionerna hänskötos, yttrade i sitt i ärendet avgivna utlåtande nr 18:

Vad först angår *förslaget till förordning med vissa särskilda föreskrifter rörande tillämpningen av motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936*

m. m. avser detsamma dels att bereda lättnader i kostnaderna för motorfordons tillfälliga avförande ur automobilregistret ävensom för ny registrering av fordonet, dels ock upphävande tills vidare av vissa inskränkningar beträffande den yrkesmässiga godstrafiken ävensom av straffbestämmelsen för den, som med lastautomobil befordrar last, vars vikt överstiger den för automobilen fastställda maximilasten. Utskottet har vid sin granskning av detta författningsförslag icke funnit anledning till annan erinran än såvitt angår upphävande av nämnda straffbestämmelse. Båda de i ärendet avgivna motionerna avse bibehållande av denna bestämmelse. Enligt utskottets mening kan den minskade tillgången å drivmedel icke utgöra tillräckligt skäl att åsidosätta ifrågavarande av trafiksäkerhetshänsyn betingade stadgande. Jämväl den ökade påfrestning å landsvägarna och därav föranledda svårigheter ifråga om vägunderhållet, som säkerligen skulle uppkomma till följd av upphävande av denna bestämmelse, måste även med hänsyn till den minskning av automobilskattemedlen, som uppenbarligen är att förvänta, medföra vissa betänkligheter mot förslaget i denna del. Om ifrågavarande straffbestämmelse för överskridande av fastställd maximilast borttoges, skulle det jämväl vara svårare för chauffören att efterleva bestämmelsen i 2 § vägtrafikstadgan om iakttagande av omsorg och varsamhet. Med hänsyn härtill får utskottet förorda, att ifrågavarande straffbestämmelse bibehålles. Däremot har utskottet icke funnit något att erinra mot att Kungl. Maj:t, på sätt i propositionen omnämnes, i cirkulärskrivelse till vederbörande myndigheter anmodar dem att tillse, att sådana inskränkningar, som till undvikande av olämplig konkurrens vid meddelande av tillstånd till yrkesmässig trafik med lastbil gjorts ifråga om utnyttjande av fordonets maximilastförmåga, tillsvidare fränkännas giltighet.

Vid behandling av utskottets utlåtande i ifrågavarande hänseende stannade kamrarna i olika beslut, i det att första kammaren godkände utskottets uttalande, varemot andra kammaren beslöt att ovan intagna stycke av utskottets utlåtande skulle hava följande lydelse:

»Vad först angår — — — (lika med utskottets förslag) — — — fastställda maximilasten. Utskottet har vid sin granskning av detta författningsförslag lämnat detsamma utan erinran.»

Kamrarnas beslut beträffande ifrågavarande stycke i utskottets motivering inneburo, att första kammaren ansåge den gällande straffbestämmelsen för överskridande av fastställd maximilast böra bibehållas, varemot andra kammaren förordade upphävande tills vidare av samma bestämmelse.

Efter övervägande av möjligheten till sammanjämkning av kamrarnas skiljaktiga beslut föreslog utskottet i sitt memorial nr 21, att riksdagens yttrande beträffande ifrågavarande författningsförslag måtte erhålla följande lydelse:

Vad angår *förslaget till förordning med vissa särskilda föreskrifter rörande tillämpningen av motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936 m. m.* avser detsamma dels att bereda lättnader i kostnaderna för motorfordons tillfälliga avförande ur automobilregistret ävensom för ny registrering av fordonet, dels ock upphävande tills vidare av vissa inskränkningar beträffande den yrkesmässiga godstrafiken ävensom av straffbestämmelsen för den, som med lastautomobil befordrar last, vars vikt överstiger den för automobilen fastställda maximilasten. Riksdagen har vid sin granskning av detta författningsförslag icke funnit anledning till annan erinran än såvitt angår upphävande av nämnda straffbestämmelse. Båda de i ärendet avgivna motio-

nera avse bibehållande av denna bestämmelse. Förslaget om straffbestämmelsens upphävande har föranletts av önskemålet att genom ianspråktagande av den säkerhetsmarginal i fråga om en automobils lastkapacitet, som i allmänhet torde föreligga, möjliggöra ett effektivt utnyttjande av motorbränslet. Ett fullständigt upphävande tills vidare av nämnda stadgande kan emellertid befaras medföra, att automobilerna ofta komma att belastas hårdare än den förefintliga säkerhetsmarginalen tillåter. Därigenom skulle avsevärda olägenheter ur trafiksäkerhetssynpunkt kunna uppkomma. Jämväl den ökade påfrestning å landsvägarna och därav föranledda svårigheter i fråga om vägunderhållet, som säkerligen skulle uppkomma till följd av ett fullständigt upphävande av denna bestämmelse, måste bland annat med hänsyn till den minskning av automobilskattemedlen, som uppenbarligen är att förvänta, medföra vissa betänkligheter mot förslaget i denna del. Om ifrågavarande straffbestämmelse för överskridande av fastställd maximilast helt borttoges, skulle det jämväl vara svårare för chauffören att efterleva bestämmelsen i 2 § vägtrafikstadgan om iakttagande av omsorg och varsamhet.

Riksdagen har sig bekant att beträffande vissa bilar den fastställda maxibelastningen innefattar en icke obetydlig säkerhetsmarginal. En möjlighet att uppnå det med propositionen avsedda syftemålet utan att förut berörda olägenheter behöva uppkomma synes därför vara att efter prövning i varje särskilt fall medgiva höjning av den för vissa fordon tillåtna maximilasten. Storleken av den höjning, som sålunda skulle kunna tillåtas, synes bland annat vara beroende av fordonets konstruktion, och resultatet av prövningen kan komma att utfalla olika för olika fordon. Ifrågavarande prövning torde lämpligen kunna anförtros åt besiktningsmännen. Riksdagen förordar alltså, att straffbestämmelsen för överskridande av tillåten maximilast bibehålles, men att föreskrifter meddelas, vilka underlätta ny prövning för olika slag av fordon angående frågan, huruvida en höjning tills vidare av den tillåtna maximitlasten kan medgivas.

Vad angår frågan att Kungl. Maj:t, på sätt i propositionen omnämnas, skall i cirkulärskrivelse till vederbörande myndigheter anmoda dem att tillse, att sådana inskränkningar, som till undvikande av olämplig konkurrens vid meddelande av tillstånd till yrkesmässig trafik med lastbil gjorts i fråga om utnyttjande av fordonets maximilastförmåga, tills vidare hävas, har riksdagen ej funnit skäl till erinran.

12 av utskottets 24 ledamöter anmälde blank reservation.

Vid behandlingen av memorialet biföll första kammaren utskottets däri gjorda hemställan, medan andra kammaren avslög densamma.

I skrivelse (nr 28) till Kungl. Maj:t anmälde riksdagen vad i ärendet förekommit.

Några sådana bestämmelser som de nu åsyftade hava icke utfärdats.

Vid *innevarande riksdag* har herr *Mannerskantz* till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framställt följande fråga:

Kan man räkna med att statsrådet kommer att under nuvarande avspärrning vidtaga åtgärder mot onödigt bensinförbrukning på grund av nu gällande bestämmelser om maximilast för lastbilar?

Såsom svar härpå har departementschefen, *statsrådet Andersson*, vid första kammarens sammanträde den 24 april 1940 anfört, att, då riksdagen så sent som under oktober månad 1939 och under förhållanden, som i stort sett voro lik-

artade de nuvarande, ansett sig ej kunna tillstyrka ett temporärt upphävande av gällande bestämmelse om straff för den, som med lastautomobil befordrar last, vars vikt överskrider den för automobilen fastställda maximilasten, departementschefen funne sig icke för närvarande böra förorda en dylik åtgärd.

Den nu föreliggande motionen har väckts vid samma kammares plenum den 26 april 1940, därvid i motionen åberopats, att densamma föranleddes av vissa under riksdagen inträffade händelser.

Enligt vad utskottet inhämtat utgjorde antalet personer, vilka av statspolisen rapporterats för förseelser, gällande överskridande av tillåten maximilast vid framförande av motorfordon, för hela landet 2,403 år 1938 och 2,479 år 1939.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen var det i motionen berörda spörsmålet föremål för ingående behandling vid 1939/40 års urtima riksdag. Genom proposition anhöll Kungl. Maj:t om riksdagens yttrande över ett förslag om upphävande tills vidare av bestämmelsen om straff för befordran med lastautomobil av last, vars vikt överstiger den för automobilen fastställda maximilasten. Sedan kamrarna stannat i olika beslut såväl i fråga om andra särskilda utskottets utlåtande i ämnet som beträffande dess sammanjämningsmemorial, anmälde riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t vad i saken förekommit. Kungl. Maj:t har därefter icke vidtagit den ifrågasatta åtgärden.

Utskottet.

Det genom propositionen framlagda förslaget om straffbestämmelsens upphävande föranleddes av önskemålet att genom ianspråktagande av den säkerhetsmarginal i fråga om en automobils lastkapacitet, som i allmänhet torde föreligga, möjliggöra ett effektivt utnyttjande av motorbränslet. De svårigheter beträffande bensintillförseln, som förelågo vid tiden för behandlingen av nämnda förslag, hava såsom känt är numera undergått en väsentlig skärping. Utskottet har nyligen i annat sammanhang framhållit, att i rådande krissituation varje möjlighet till sparsamhet vid förbrukning av flytande bränsle synes böra tillvaratagas. Detta uttalande, mot vilket riksdagen icke gjort erinran, äger enligt utskottets mening alltjämt sin giltighet. Utskottet anser det med hänsyn härtill förtjäna att ånyo övervägas, om icke vissa lättnader i bestämmelserna om maximilast skulle kunna medgivas. Huruvida man bör sträcka sig så långt som i förutnämnda proposition och i den nu föreliggande motionen avsetts torde emellertid vara tveksamt. Enligt utskottets mening måste det nämligen ur trafiksäkerhetssynpunkt möta betänkligheter att helt sätta stadgandet om straff för överskridande av maximilast ur kraft. Däremot synes det icke uteslutet, att en viss höjning av den i de särskilda fallen tillåtna maximilasten utan olägenhet skulle kunna vidtagas. Om Kungl. Maj:t efter närmare utredning av frågan skulle finna lämpligt att meddela tidsbegränsade föreskrifter i sådant syfte, finnes enligt utskottets mening icke anledning till erinran.

Utskottet finner sig i detta sammanhang böra framhålla, att åtminstone en mera betydande höjning av den tillåtna maximilasten kan behöva kompenseras med en av hänsyn till trafiksäkerheten motiverad hastighetsbegränsning.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen, i anledning av motionen I:200, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t meddela, att riksdagen icke har något att erinra, för den händelse Kungl. Maj:t efter närmare utredning av frågan skulle finna erforderligt att till vinnande av en mera ekonomisk körning med lastautomobiler meddela föreskrifter i syfte att för begränsad tid underlätta lämplig höjning av den för sådana fordon tillåtna maximilasten; samt

B. att motionen I:200, i den mån den icke blivit besvarad genom vad utskottet ovan hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 31 maj 1940.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman*, *Linder**, *Tamm*, *Olof Carlsson*, *Näslund*, *Nils Elowsson* och *Holstenson*; samt

från andra kammaren: fröken *Hesselgren**, herrar *Hage*, *Skoglund**, *Pettersson i Hällbacken**, *Hallagård**, *Sandström*, *Hermansson* i Norrköping och *Holm*.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Pettersson* i Hällbacken.
